

ORIGINAL ARTICLE

An Investigation of The Word Formation in Persian Rap Songs

Mohammadreza Pahlavannezhad^{*1}, Eshrat Sadat Mir Hosseini²

1. Full Professor in Department of Linguistics, Faculty of Letters and Humanities, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.

2. Ph.d student in Linguistics Department, Faculty of Letters and Humanities, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.

Correspondence:

Mohammadreza Pahlavannezhad
Email: pahlavan@um.ac.ir

Received: 15/Apr/2024

Revised: 26/May/2025

Accepted: 28/May/2025

How to cite:

Pahlavannezhad, M.; Mir Hosseini, E. (2025). An Investigation of The Word Formation in Persian Rap Songs, *Journal of Sociolinguistics*, 8 (30), 37-49.
(DOI: [10.30473/il.2025.70758.1640](https://doi.org/10.30473/il.2025.70758.1640))

ABSTRACT

Rap music is one of the current discourses in Iran, which entered Iran in the late 70s and established a new culture. One of the characteristics of this music is the special words used in its lyrics. It seems that rappers are trying to create their own language by combining foreign words and Persian secret language to establish their own identity in the society. The purpose of this study is to identify the processes of word formation in this type of songs in order to know the intellectual atmosphere of this culture. In this study, 20 Persian rap songs were used to extract the desired dates. These samples include all four generations of Iranian rap music. After analyzing the dates, the most important processes of word formation in this type of language were: coinage, extension, borrowing, reduplication, abbreviation, compounding, acronym.

KEYWORDS

rap songs, the processes of word formation, borrowing, extension.



Introduction

Rap music entered Iran in the late 1970s. With the arrival of this musical style, all its cultural elements also entered the country. This musical style has gained many fans among teenagers and its linguistic elements are increasingly used in their colloquial language. This article seeks to identify and describe the morphological processes of these songs; because research and study on vocabulary can reveal its linguistic elements to us and, as a result, open a window to the intellectual space of this new culture.

This article is conducted in a descriptive manner; therefore, no specific theoretical framework is used.

Research Method

In this study, the text of 25 Persian hip-hop and rap songs was randomly selected. The data was selected from songs of all four generations of Persian rap. Some of these singers include: the first generation: Hossein Tohi and Tataloo, the second generation: Sepehr Khalsa and Oktave, the third generation: Sajadi and Parsalip, and the fourth generation: Chvrsi, Young Sudden, and the Talk Down band.

Findings

Rap songs can be considered a combination of Persian secret language and loanwords that are widely used in these texts. The following is a more detailed discussion of the processes used in this type of language.

Coinage

Coinage is an important process of word formation. In this process, there are usually no cognates with the word, so they cannot be divided into smaller parts.

nasakhi	Someone who is in dire need of cigarettes or drugs
ziqu	A helpless person
Chaki kardan	slapping
Feshari budan	Being angry

Semantic expansion

Some words and phrases acquire new meanings that are sometimes lexically close to them and sometimes far from them.

- Semantic expansion with a distant meaning

tu ragi budan	Friendly
joft kardan	To be afraid
rande kardan	punish
joint	Marijuana

Semantic expansion with a close meaning

Parcham Daram	I am approved
angal	A nuisance
paqi	France
haji	Middle-aged men

Borrowing

Hip-hop was born in the West, so we can observe the influence of this culture in the selection of English words. Words enter the lyrics of songs without any necessity with high frequency. For

this reason, it can be said that rap lyrics use the most loanwords among other texts.

Borrowing in these songs is done in various ways, which are mentioned below.

Borrowed words in the same form and meaning: fight club, fan, Jim, drug...

Borrowed words in the same form and different meaning

beef	the flesh of a cow used as food.	a fight between rappers
dis	Negative morpheme	to destroy a person or rapper
gang	group	power

Persian words with Persian morpheme affixation

Foreign words are attached to one of the independent or dependent Persian morphemes to create a new structure. For example, combining with conjunctions, plural morphemes, possessive pronouns, and demonstrative morphemes.

Repetition

dud o drug	drugs
dar o daaf	sexy girls
fuck fake	useless

Abbreviation

traf	traffic
coc	cocaine
loci	location

Combination

Mr taster	A person who tests foods
rap baz	A person who is a big fan of rap music
punch line	the main verse of the poem

Lexicography

Rap fa	Persian rap
BF	boy friend
LP	An album has more than five tracks of music.

Discussion & Conclusion

there are many social groups in every society that can change the standard language because of their manner and behavior.

Rap music is one of the current discourses in Iran that has established a new culture. One of the characteristics of this music is the specific words which used in its lyrics, and they represent the ideology and belief of this subculture.

The obvious processes in this type of language were: coinage, semantic expansion, combination, abbreviation, borrowing and lexicography, with borrowing being the most used in these processes.

Keywords

rap songs, the processes of word formation, borrowing, extension, coinage, abbreviation.

«مقاله پژوهشی»

بررسی فرآیندهای ساختوازی در ترانه‌های رپ فارسی

محمدرضا پهلوان نژاد^{۱*}، عشرت سادات میرحسینی^۲

چکیده

موسیقی رپ که از دهه ۷۰ خورشیدی وارد ایران شد، به تدریج به یکی از جریان‌های تأثیرگذار فرهنگی تبدیل گردید. ویژگی بارز این موسیقی، استفاده از واژگان و اصطلاحات خاصی است که هنرمندان این سبک با تلفیق عناصر زبانی بومی و خارجی خلق کرده‌اند. این پژوهش به بررسی فرآیندهای واژه‌سازی در ترانه‌های رپ فارسی می‌پردازد. در این مطالعه، با بررسی ۲۰ ترانه شاخص از چهار دوره مختلف موسیقی رپ ایران، شش شیوه اصلی واژه‌سازی شناسایی شد: ابداع (ساخت واژه‌های کاملاً جدید)، گسترش معنایی (دادن معانی جدید به واژه‌های موجود)، ترکیب (پیوند واژه‌ها با یکدیگر)، کوتاه‌سازی (کاهش طول واژه‌ها)، قرض‌گیری (استفاده از واژه‌های زبان‌های دیگر) و سرواژه‌سازی (استفاده از حروف ابتدایی واژه‌ها). در میان این روش‌ها، قرض‌گیری از زبان‌های خارجی بیشترین کاربرد را داشته است. یافته‌های این تحقیق می‌تواند به درک بهتر تأثیرات فرهنگی و زبانی موسیقی رپ بر جامعه جوان ایران کمک نماید.

واژه‌های کلیدی

موسیقی رپ فارسی، فرآیندهای واژه‌سازی، تحولات زبانی، تأثیرات فرهنگی، گونه زبانی.

۱. استاد گروه زبان‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

۲. دانشجوی دکتری زبان شناسی همگانی دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

نویسنده مسئول:

محمدرضا پهلوان نژاد

ایمانامه: pahlavan@um.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۱/۲۷

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۳/۰۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۳/۰۷

استناد به این مقاله:

پهلوان نژاد، محمدرضا؛ میرحسینی، عشرت سادات (۱۴۰۴). بررسی فرآیندهای ساختوازی در ترانه‌های رپ فارسی، فصلنامه زبان‌شناسی اجتماعی، ۸ (۳۰)، ۳۷-۴۹.

(DOI: [10.30473/IL.2025.70758.1640](https://doi.org/10.30473/IL.2025.70758.1640))

مقدمه

در گذشته اجتماعات زبانی را به گونه‌ای همگن و یکپارچه در نظر می‌گرفتند. اما اکنون جامعه شناسان زبان معتقدند که نمی‌توان جامعه‌ای را به لحاظ زبانی واحد و یکدست در نظر گرفت. بر این اساس، ناهمگنی زبان‌ها را به گونه‌ای جزو ذات جوامع برمی‌شمارند. مسلماً عوامل متعددی در ایجاد این تنوعات تأثیر می‌گذارد، از جمله منطقه جغرافیایی، طبقه اجتماعی، جنسیت، قومیت، سن، سبک و تحصیلات (مدرسی ۱۳۶۸: ۲۵۲-۱۴۱).

در یک جامعه گونه‌های متعدد اجتماعی زیست می‌کنند و این گونه‌ها بنا به هنجارهای گروهی خود، دست به تغییر در زبان معیار^۱ زده، با خلق واژگان و اصطلاحات جدید در زبان، خود را از سایر گروه‌ها متمایز می‌سازند (سمائی ۱۳۸۲: ۵۰). موسیقی ربّ یکی از گفتمان‌های حاضر و بی‌گمان به عنوان بخشی از فرهنگ جامعه امروز ایران به شمار می‌رود. نیویورک در دهه ۱۹۷۰ میلادی محل شکل‌گیری موسیقی ربّ بوده است که در آن زمان این موسیقی به عنوان بخشی از «هیپ‌هاپ» به شمار می‌آمد. «هیپ‌هاپ» نیز از چهار بخش «رپ کردن»، «دیوان‌نویسی یا گرافیتی»، رقص مخصوص خود «بریک‌دنس» و آهنگ‌سازی یا «دی‌جی» کردن شکل گرفته است. بنابر موارد یاد شده، به نظر می‌رسد «هیپ‌هاپ» را می‌توان نوعی خرده‌فرهنگ در نظر گرفت که مشخصات خاص خود را در جامعه کنونی یافته است (کوثری و مولایی، ۱۳۹۱: ۹۲-۱۱۶).

موسیقی ربّ از اواخر دهه ۷۰ خورشیدی وارد ایران شد. با ورود این سبک موسیقی، تمام عناصر فرهنگی آن نیز وارد کشور شد. «هیپ‌هاپ» که بیشتر در جامعه سیاه‌پوستان آمریکا شکل گرفته بود، تعارض جدی با جامعه سنتی ایرانی داشت. به جز موسیقی و رقص، عناصر زبانی که در این آثار به کار گرفته می‌شود، همگی به نوعی مطابق با فرهنگ وارداتی است. در حال حاضر، این سبک موسیقی طرفداران زیادی در بین نوجوانان پیدا کرده و عناصر زبانی آن نیز در میان زبان محاوره آنان به شکل فزاینده‌ای استفاده می‌گردد. حال در این مقاله برآنیم تا عناصر زبانی این نوع از ترانه‌ها را بررسی کرده تا ببینیم پربسامدترین فرایندهای ساختواژی در این متون کدام هستند. به نظر می‌رسد تحقیق و پژوهش در این مورد بتواند در نهایت ما را به گشودن دریچه‌ای به

فضای فکری این فرهنگ جدید سوق دهد.

پیشینه پژوهش

ابوالحسنی و پوشنه (۱۳۹۰) پژوهشی در مورد تفاوت‌های واژه‌سازی در ژانر سیاسی مطبوعات در دهه‌های ۱۳۴۰ و ۱۳۷۰ انجام داده‌اند و در انتها نتیجه می‌گیرند که فراوانی فرایندهای قرض‌گیری، ترجمه قرضی، ترخیم، تبدیل و تکرار در این دو دهه یکسان است، به‌خصوص قرض‌گیری از زبان عربی که به صورت چشمگیر یافت می‌شود. با این حال، در دهه ۱۳۴۰ فرآیند ترکیب و در دهه ۱۳۷۰ ترکیب-اشتقاق بیشترین کاربرد را داشته است. همچنین، معتقدند که گروه‌های نحوی چون دبیرکل، مدیرکل و... در اثر کثرت کاربرد امروزه بیشتر به شکل ترکیب به کار می‌رود. احمدی‌نسب و ارسطوپور (۱۳۹۴) به واژه‌گزینی در اصطلاحات تخصصی حوزه علم و دانش می‌پردازند. ایشان معتقدند که تعدد برابر نهاده‌های واژگانی باعث دشواری در تبادل اطلاعات می‌شود؛ بنابراین، برای ایجاد زبان مشترک باید مجدداً از اصطلاحات انگلیسی استفاده شود. بر این اساس، آن‌ها تلاش برای واژه‌سازی را در این حوزه عملاً بی‌پهلو می‌دانند. با این حال، در جاهایی که واژه‌های علمی بومی‌سازی شده است، بیش از همه فرایندهای گروه نحوی، واژه‌سازی، وام‌گیری و هم‌پایگی دخیل بوده‌اند. علمدار و رهبر (۱۴۰۰) به فرایندهای ابداع نوواژه‌ها پس از فراگیری بیماری کرونا پرداخته و نتیجه گرفته‌اند که در زبان فارسی، فرآیند گروه‌های نحوی با ۷۲ درصد و آمیزش با ۳۳ درصد بیشترین درصد وقوع را به خود اختصاص داده است. با توجه به این پیشینه، مشاهده می‌شود که علی‌رغم وجود پژوهش‌های متعدد در زمینه فرایندهای واژه‌سازی، بررسی تأثیر تحولات اجتماعی بر نظام واژه‌سازی، به ویژه در گفتمان‌های جدید فرهنگی مانند موسیقی ربّ، نیازمند مطالعات بیشتری است. این خلأ پژوهشی، ضرورت انجام مطالعاتی مانند پژوهش حاضر را توجیه می‌نماید.

فرایندهای ساختواژی^۲

ساختواژه شاخه‌ای از زبان شناسی به شمار می‌رود که هدف آن بررسی ساخت درونی واژه‌ها و روابط بین آنهاست. هر زبان بنا به نیاز گویش‌وران خود از قواعد بخصوصی برای ساخت واژه‌های جدید استفاده می‌کند. فرایندهایی که معمولاً در این جریان ساخته می‌شوند و اغلب زبان‌شناسان از جمله

به شکل بارزی می‌توان دو مقوله را کاملاً تشخیص داد: افراط در استفاده از واژه‌های قرضی و زبان مخفی. بر همین اساس، ترانه‌های رپ را می‌توان ترکیبی دانست از زبان مخفی فارسی و واژه‌های قرضی که به شکل گسترده در این متون استفاده می‌شود.

سمائی (۱۳۸۲: ۶) ابداع زبان مخفی را به دو گروه اجتماعی نسبت می‌دهد: گروه اول کسانی که قانون‌گریز هستند و ناچار برای حفظ مقاصد و اندیشه‌های خود نیاز به زبان مشترک دارند، و گروه دوم افرادی که تمایلی به رعایت هنجارها و عرف جامعه ندارند. این افراد با ایجاد این گونه زبانی، درصدد نشان دادن تعلق خود به گروهی خاص هستند. به نظر می‌رسد رپرهای نیز با تلفیق واژه‌های بیگانه با زبان مخفی، سعی در ایجاد گونه زبانی خاص خود دارند تا به نوعی هویت خود را در جامعه به عنوان یک گروه مستقل تثبیت کنند. در ادامه، بخش کوتاهی از متن ترانه «فایت کلاب» از «چرسی» به عنوان نمونه ارائه می‌شود تا بعد به شکلی جزئی‌تر به تحلیل داده‌های به دست آمده پرداخته شود:

نمیاد بهم پیام تو بیف باهات
اینوستم (invest) رو چپ سینمه
نمی‌خوره بهم، تیم تو چاقال
توی کلابم بریزه بلادم
حاله نخوره این‌وری راهت

اینا سربازمن توی فایت کلاب (Fight Club)

نمیاد بهشون بکنن داستان
روی پیشونیش می‌کوبم فاک فیک
با کارام می‌کنن هی جامپ جامپ

پوکرم الان فقط روی زندگی‌مه
باخته اگه اینا باشن قد ما
آف بیتام ویردن (weird) میکوبن کله

پرچم دارم من از کل بندر
کله‌ام خط خطیه و بی اعصاب
جدیداً صدام می‌کنن بی‌جنبه
بهتره نخوره این‌وری راهتون
با یه زنگ می‌شه کارتون هندل
دیگه اینجا نمی‌چربه چنست (chance)

یول^۱ (۱۹۹۶)، بائر^۲ (۱۹۸۹)، متیوز^۳ (۱۹۹۱) و کاتامبا^۴ (۱۹۹۳) به آنها اشاره کرده‌اند عبارتند از: اشتقاق^۵، ترکیب^۶، ابداع^۷، قرض‌گیری^۸، ادغام^۹ و... در اغلب پژوهش‌های انجام شده، تأکید بیشتر بر فرآیندهایی چون ترکیب و اشتقاق است در حالی که واژه‌سازی در مفهوم اصلی خود به کل فرآیندهای تصریفی و اشتقاقی اطلاق می‌گردد؛ چرا که ساختمان درونی واژه‌ها و روابط حاکم بر آنها را بررسی می‌کند (شتقاقی ۱۳۹۵: ۹). بر همین اساس در این پژوهش نگارنده سعی کرده به تمام فرآیندهای ساختارزایی نظری یکسان داشته باشد و داده‌های خود را بر این اساس طبقه بندی نماید.

روش تحقیق

در پژوهش پیش رو نگارنده برای یافتن داده‌های مورد نظر متن ۲۵ ترانه هیپ هاپ و رپ فارسی را به طور تصادفی انتخاب نموده و با نسخه اجرا شده آن تطبیق داده است. چرا که به علت فراوانی بسیار واژه‌های بیگانه و کوتاه سازی مفرط، از روی متن ترانه‌ها به تنهایی نمی‌توان واژه‌ها را درک کرد. داده‌ها از میان ترانه‌های هر چهار نسل رپ فارسی انتخاب گردیده است. نسل اول حسین تهی و تتلو، کوروش و رضا پیشرو و سهراب ام جی، از نسل دوم سپهرخلسه و اکتاو، علی سورنا و میلاد سیزر، از نسل سوم سجادی و پارسالیپ و بلاخره از نسل چهارم چرسی، یانگ صادن و گروه تاک داوون و گاد پوری.

ناگفته نماند که ممکن است برخی از کلماتی که در این پژوهش از آنها استفاده شده، چندان با فضای جامعه ایران همسو نباشد و به نوعی هنجارشکنی محسوب گردد. اما چون پژوهش مورد نظر با توجه به فضای فکری این فرهنگ نوظهور نوشته شده است، بنابراین ناچار از آوردن برخی واژه‌های تابو می‌باشد. البته سعی شده این کلمات به شکل مقطعه نوشته شود.

تحلیل داده‌ها

در اولین و سطحی‌ترین برخورد با این گونه زبانی جدید،

1. Yule.G
2. Bauer.L
3. Matthews.P
4. Katamba.F
5. derivation
6. Compound
7. coinage
8. Loan words
9. assimilation

ابداع^۱

ابداع یکی از فرآیندهای مهم واژه‌سازی است. در این فرآیند، معمولاً واژه‌های هم‌ریشه با آن کلمه وجود ندارد؛ بنابراین نمی‌توان آنها را به اجزای کوچک‌تر تقسیم کرد. در واقع، ابداع باعث پدید آمدن واژه‌هایی می‌شود که تا آن زمان در زبان مورد نظر وجود نداشته است. به این گونه کلمات، نوواژه گفته می‌شود که اغلب توسط جوانان ساخته می‌شود. این واژه‌ها گاه آن‌چنان در جامعه پذیرفته می‌شوند که حتی در لغت‌نامه‌ها مدخلی به آنها اختصاص داده می‌شود (شقاقی، ۱۳۹۵: ۱۰۳)

یول (۱۹۹۶: ۶۴) نیز معتقد است که ابداع، نتیجه نوآوری و استفاده گسترده گویشوران از واژگان جدید است. این فرآیند در متن ترانه‌های مورد بررسی بسامد بالایی دارد؛ به‌گونه‌ای که حتی در بسیاری از موارد، درک معانی جملات را برای مخاطب دشوار می‌سازد.

جدول ۱. ابداع

نسخی	کسی که نیاز شدید به سیگار یا مواد دارد (آهنگ بمباستیک از سپهر خلسه و چرسی)
خ...ای..ه فنگ شدن	ترسیدن (آهنگ فایت کلاب از چرسی)
چاقال	آدم بی‌جربزه (آهنگ فایت کلاب از چرسی)
فیت	همکاری دو آرتیست و خواندنشان روی یک بیت و یک آهنگ (آهنگ بمباستیک از خلسه و چرسی)
بکس	دوستان و آشنایان از جنس مخالف (آهنگ میراوال از پارسالیپ)
چکی کردن	سیلی زدن (آهنگ فایت کلاب از چرسی)
فاز دادن	لذت دادن (آهنگ همه جا از جیدال)
فشاری بودن	حرص خوردن، خشمگین بودن (آهنگ میراوال از پارسالیپ)
زیقی	آدم ناتوان و بی‌عرضه (آهنگ یزی از گاد پوری)
توسیس بودن	شخصیت و کلاس داشتن (آهنگ غیرعادی اکتاو)
تیپسی	تلو تلو خوردن، کمی مست بودن (آهنگ قول از چرسی)
زاخار	چیزی که ضعیف و بی‌کلاس است (آهنگ دروغ تعطیل از سهراب ام جی)

گسترش معنایی^۲

هادسون (۲۰۰۱: ۲۵۹) گسترش معنایی را به عنوان روشی برای توسعه حوزه معنایی یک واژه بیان می‌کند. به عنوان مثال وی با اشاره به واژه «سرخ» اظهار می‌کند، این واژه جز اینکه به عنوان نام یک رنگ خاص شناخته می‌شود، می‌تواند به نوعی تفکر سیاسی و اجتماعی ارجاع پیدا کند. در متن این ژانر از ترانه‌ها نیز برخی از کلمات و اصطلاحات، معانی جدیدی می‌یابند که گاه به صورت واژگانی آن نزدیک و گاه از آن دور است.

گسترش معنایی با تعبیر دور

گاه تعبیرهایی از واژه‌ها صورت می‌گیرد که با معنای اصلی آن همگرایی چندانی ندارد و نمی‌توان از صورت واژه به معنای آن دست یافت مانند:

جدول ۲. گسترش معنایی با تعبیر دور

کفته	کنترل داشتن روی چیزی (آهنگ کفته از چرسی)
تو رگی بودن	دوست و همراه بودن (آهنگ آفالین از تی ام بکس)
خز شدن	از مد افتاده، تکرار مکرراتی که قدیمی شده و در حال حاضر حالت استهزا به خود گرفته. (آهنگ بمباستیک از چرسی و خلسه)
جفت کردن	ترسیدن (آهنگ من و تو مثل همیمم از علی سورنا)
خط کردن	موقع مصرف و استفاده از کوکابین باید آن را به صورت خطی قرار داد، که اصطلاحاً به آن خط کردن می‌گویند (آهنگ مونتاز جیدال)
رنده کردن	تنبيه کردن شدید طرف مقابل (آهنگ پرسپولیس از میلاد سیزر)
تیک زدن	برقراری ارتباط به‌صورت کلامی و همچنین اشارات بدن و زبان میان دو نفر، برای نشان دادن علاقه به برقراری رابطه عمیق‌تر، در صورتی که همراه با بازیگوشی باشد. (آهنگ چیکه چیکه می‌کوبید از کوروش)
رول	اصطلاح یک نخ از ماریجوانا که خود شخص آن را می‌پیچد (آهنگ کی مثل تو از تتلو)
چت	اثر مواد مخدره و افیونی روی مغز (آهنگ کی مثل تو از تتلو)
تگری زدن	بالا آوردن پس از نوشیدن الکل یا کشیدن سیگار (آهنگ باتل از تاک داون)
جوینت	ماری جوانا (آهنگ سامسونت از سپهر خلسه)

گسترش معنایی با تعبیر نزدیک

صورت برخی دیگر از واژه‌ها به گونه‌ای است که می‌توان معنای ضمنی آنها را تا حدودی حدس زد.

جدول ۳. گسترش معنایی با تعبیر نزدیک

پرچم دارم	مورد تأیید هستم
مستقل	رپری که با هیچ نشانه تجاری کار نمی‌کند، در ایران خواننده زیرزمینی می‌گویند
چسب زدن	استعمال چسب به عنوان نوعی ماده مخدر
انگل	مزاحم
سرت بالااست	افتخار می‌کنی
ترمز بریدن	از دست دادن کنترل
حاجی	افراد مذکر میانسال
پقی	کشور فرانسه
ویتترین زدن برای کسی	نشان دادن، جلوه دادن کسی
باربی	دختر زیبا
ناسای جمع بودن	بالا تر و مهم تر از همه بودن
جای دیگر پریدن	با کس دیگری رابطه برقرار کردن
کار را پختن	مهیا کردن چیزی برای اجرای عملی

قرض‌گیری^۱

زبان همواره با توجه به شرایط اجتماعی و سیاسی جامعه دستخوش تغییراتی می‌گردد که بارزترین آنها فرآیند قرض‌گیری است. عدم توازن در قدرت و اعتبار اجتماعی زبان‌ها باعث می‌شود تا سیطره زبان غالب روز به روز افزایش یابد. قرض‌گیری در سطح واژگان به عنوان متداول‌ترین نوع قرض‌گیری در زبان شناخته می‌شود. در این نوع قرض‌گیری، وام واژه‌ها^۲ را می‌توان به دو بخش تقسیم کرد: اول: وام واژه‌های ضروری. آنهایی که معادلی در زبان قرض‌گیرنده برای آنها وجود ندارد و عدم حضور آنها باعث خلاء در زبان مقصد می‌شود یا دسته‌ای از واژه‌ها که معادل دارند لیکن بر حسب ضرورتی خاص تعیین می‌گردند. دوم: وام واژه‌های غیرضروری؛ واژه‌هایی که در زبان مقصد معادل دارند و عدم حضور آنها خللی در زبان وارد نمی‌کند

(صفوی، ۱۳۹۱: ۹۹-۱۰۱).

هیپ هاپ چون ماهیت خود را از غرب گرفته است، لذا تأثیر این فرهنگ در گزینش کلمات بیگانه به شدت مشاهده می‌شود. واژه‌ها بدون هیچ ضرورتی با بسامد بالا وارد متن ترانه‌ها می‌شود. به همین دلیل می‌توان گفت متن ترانه‌های رپ در بین متون دیگر بیشترین استفاده را از وام واژه‌ها دارد. اما این قرض‌گیری به طرق مختلف انجام می‌گردد که در ذیل به آن اشاره می‌گردد.

واژه‌های قرضی در صورت و معنا یکسان

در اغلب موارد قرض‌گیری در این ترانه‌ها به شکل کامل انجام می‌شود و وام واژه‌ها به همان شکل در همان معنای اولیه خود در ترانه تبلور می‌یابند.

جدول ۴. واژه‌های قرضی در صورت و معنا یکسان

فایت کلاب	باشگاه مبارزه
فَن	طرفدار
کَش	پول نقد اصطلاحاً به طور کلی پول
جیم	باشگاه
بیچ	ساحل
دراگ	مواد مخدر
ورد	عجیب
ریس	مسابقه
ریمیکس	بازسازی یک آهنگ یا ساخت یک آهنگ با جمع آوری قطعات آهنگ‌های دیگر
بِتِل	زور آزمایی و جنگ قلم دو رپر.
ورس	بخش اصلی آهنگ
سمپل	الگو گیری و باز سازی یک بیت با افکت های جدید

واژه‌های قرضی در صورت یکسان ولی در معنای متفاوت

در این نوع قرض‌گیری معمولاً یک واژه بیگانه یا مخفف آن در زبان مقصد معنایی جدید می‌یابد که گاه چندان ارتباطی به معنای اصلی واژه در زبان مبدأ ندارد و گاه نزدیک به آن است.

1. borrowing

2. Loan words

جدول ۵. قرض‌گیری در صورت یکسان در معنا متفاوت

معنی در ترانه‌های رپ فارسی	معنی در انگلیسی	واژه
دوست دختر یا دوست پسر قبلی (آهنگ فیدد از جیدال).	تکواژ وابسته به معنی قبلی	اکس ex
تخریب کردن و به سخره گرفتن یک شخص یا رپر (آهنگ کجای شهری از جیدال).	تکواژ منفی ساز	دیس dis
ترانه ای که فقط بین مخاطبان خاص شنیده می‌شود و به اندازه مگا هیت شنیده نمی‌شود (آهنگ فیدد از جیدال).	ضربه	هیت hit
درگیری بین رپر ها (آهنگ فایت کلاب از چرسی).	گوشت گوساله	بیف beef
قدرت (آهنگ فایت کلاب از چرسی).	گروه، دسته	گنگ gang
بچه مثبت (آهنگ آیت الترب از جیدال).	هوشیار	سوبر sober
ماشین پلیس (آهنگ خودتو تکون بده از رضا پیشرو).	شرکتی در زمینه تیونینگ خودرو بخصوص مرسدس بنز فعالیت می کند که در ایران بیشتر توسط ماشین‌های پلیس استفاده می‌شود.	باراباس BRABUS مخفف BRAckmann and BUSchmann
سبکی از موسیقی که جزو زیر شاخه‌های سبک اصلی هیپ هاپ است (آهنگ قیدد از جیدال).	تله	ترپ trap
رپر یا شخصی مجازی و غیر واقعی را کوچک کردن و زیر سوال بردن (آهنگ کل شهر از اکتاو).	جمله اساسی و اصلی	پانچ لاین punch line
ترانه ای که همه جا شنیده می‌شود (آهنگ نداره مزه از اکتاو).	ضربه بزرگ	مگا هیت mega hit
یک عدد برگ توتون فرآورده شده به صورت لوله ای است که مرکز آن تهی و خالی است که تدخین می‌شود (آهنگ ترپ مود از کوروش).	صریح	بلانت blunt

واژه‌های قرضی همراه با الحاق تکواژ فارسی

در این نوع قرض‌گیری واژه‌های بیگانه به یکی از تکواژهای مستقل یا وابسته فارسی می‌پیوندند تا ساخت جدیدی را به وجود آورند. این تکواژها معمولاً در زبان فارسی بسیار زایا هستند، به همین دلیل می‌توانند به راحتی به کلمات بیگانه الحاق گردند.

ترکیب با همکردهای زبان فارسی

در فارسی، فعل مرکب، فعلی است که از دو واژه مستقل ترکیب شده است. واژه اول صفت، اسم یا قید و واژه دوم فعل است. مانند: (اجرا کردن، پس گرفتن و ...) که جزء اول را همراه و جزء دوم را همکرد می‌نامیم (طباطبایی ۱۳۸۴: ۳۴-۲۶). شاید بتوان گفت عمده‌ترین راهکار ساخت فعل از

پیوستن به ضمایر ملکی

در بعضی از داده‌ها نیز مشاهده شد که واژه‌های قرضی به ضمایر ملکی جمع و مفرد فارسی، پیوسته تا مفهوم مالکیت را برسانند.

جدول ۸. پیوستن به ضمایر ملکی

سایدم	کنارم، هوادارم
چَنست	شانست
اینوستم	سرمایه گذاری من
فیشش	صورتش
گانش	اسلحه‌اش
ارورم	اشتباهم
فیک‌مون	تقلبی‌مون
لیمیتَم	محدوده‌ام
لیریکام	شعرهام
فیمم	شهرتم

پیوستن به تکواژ تفضیلی

در زبان فارسی صفت تفضیلی از صفت ساده به همراه تکواژ [tar] ساخته می‌شود. این ساخت در داده‌های مورد نظر، بر روی واژه‌های بیگانه به کار گرفته شده و اغلب از صفت‌ها و گاه اسم‌های انگلیسی صفت تفضیلی ساخته است.

جدول ۹. پیوستن به تکواژ تفضیلی

لِجندتر	افسانه‌ای‌تر
های‌تر (کوتاه شده) (high class)	با شخصیت‌تر
مین‌تر	مهم‌تر
مارکتی‌تر	بیشتر در معرض دید بودن
راک استارتر	خواننده راک بهتر
وایرال‌تر	محتوایی که با سرعت بیشتری در فضای مجازی پخش می‌شود

تکرار^۲

تکرار پدیده‌ای زبانی است که در آن عنصری به پایه افزوده می‌شود که پایه در تعیین شکل آن نقش مهمی ایفا می‌کند. در این شیوه واژه‌سازی تمام یا بخشی از پایه در سمت چپ یا راست و گاهی وسط پایه تکرار می‌شود که در آن جزء مکرر شکل ثابتی ندارد و برگرفته از شکل پایه است (اسپنسر ۱۳۰۱۹۹۱، تراسک ۱۹۹۷:۱۸۴).

واژه‌های بیگانه استفاده از این ترکیب است (جزء غیرفعلی انگلیسی + فعل سبک فارسی). در متن ترانه‌های رپ، واژه‌های قرضی با همکردهای زبان فارسی ترکیب شده، به نوعی فعل مرکب جدید می‌سازند.

جدول ۶. ترکیب با همکردهای زبان فارسی

بنفیت دارم	منفعت دارم
منیج می‌کنم	برنامه ریزی می‌کنم
سین کن	بین
پین کن	الصاق کن
نداشتم تراست	اعتماد نداشتم
پلن چیدم	نقشه کشیدم
رل زدن	رابطه داشتن با جنس مخالف (کوتاه شده relationship)
هید می‌کنن	مخفی می‌کنند
آتنشن نمیده	توجه نمی‌کنه
دیت برم	رابطه دوستی برقرار کنیم (با جنس مخالف)

ترکیب با تکواژهای جمع

در زبان فارسی دو تکواژ [hâ-] و [ân-] به عنوان تکواژ جمع در نظر گرفته می‌شود (قطره: ۱۳۸۶). تکواژ [hâ-] در صورت گفتاری گاه به شکل [â] نیز بازنمایی می‌گردد و چون نسبت به عنصر دیگر از بسامد بیشتری برخوردار است، لذا به عنوان پروتوتایپ^۱ تکواژ جمع در فارسی شناخته می‌شود، پس برای جمع بستن واژه‌های غیرفارسی، به شکل ناخودآگاه بیشتر از این تکواژ استفاده می‌گردد.

جدول ۷. ترکیب با تکواژهای جمع

اکت‌ها	کارها
هیترها	مخالقان
فَن‌ها	طرفداران
دیت‌ها	قرار دوستی‌ها
شاپا	مغازه‌ها
تیبلا	میزها
فِیسا	چهره‌ها
دراگا	موادها
کلابا	کلپ‌ها

2. reduplication

1. prototype

جدول ۱۰. تکرار

بچه‌ها	بچ مچا
پاچه	پرپاچه
مواد	دود و دراک
دخترهای زیبا	در و داف
خاکی	خاکی ماکي
به درد نخور	ف...ک فیک
دوستان (جنس مخالف)	بر و بکس
پشت هم	بک تو بک
رو در رو	فیس تو فیس
از مد افتاده، زشت و بدسلیقه	خز و خیل

به طور کلی در زبان فارسی فرآیند تکرار به دو مقوله اصلی تقسیم می‌شود. فرآیند تکرار کامل^۱ و فرآیند تکرار ناقص^۲. چنانچه پایه به طور کامل تکرار شود، آن را تکرار کامل و در صورتی که تنها بخشی از پایه تکرار شود، تکرار ناقص نامیده می‌شود (شقایق ۱۳۷۹: ۵۲۵). تکرار در داده‌های به دست آمده از متن ترانه‌های ربّ حضور پررنگی دارند. اما به نظر می‌رسد تکیه آنها اغلب بر تکرار ناقص است؛ چرا که اصولاً ساخت زبانی این نوع گفتمان بر تخفیف و کوتاه‌سازی واژگانی تأکید ویژه‌ای دارد.

کوتاه سازی^۳

گویشوران زبان همواره تمایل دارند تا ساختارهای زبانی را به شکلی کوتاه نمایند. کاتامبا و استونهام^۴ (۲۰۰۶: ۱۸۰) کوتاه سازی را یک فرآیند صرفی عنوان می‌کنند که بر اساس آن یک واژه ساده یا مرکب با بیش از یک هجا، به صورت کوچکتری درمی‌آید. این در حالی است که معنی و مقوله آن به لحاظ صرفی تغییر نمی‌کند. برخی واژه‌ها به لحاظ زبانی مقوله‌هایی در دسترس تلقی می‌شوند. برای توضیح بیشتر این موضوع می‌توان موقعیتی مانند یک محل کار را در نظر گرفت. در این فضا ممکن است افرادی بر روی یک پروژه مشترک فعالیت کنند که همین امر باعث پدید آمدن اشتراکاتی در کار و موضوعات مورد بحث گردد. در همین راستا بر حسب ضرورت، واژه‌های متداولی بین افراد شکل می‌گیرد که در هنگام استفاده از آن بلافاصله برای اعضا قابل درک و پیش بینی باشد. بنابراین کوتاه سازی باعث نمی‌شود که درک موضوع برای آنها مشکلی ایجاد کند.

جدول ۱۱. کوتاه سازی

تراف	ترافیک
دخیا	دخترها
لوکی	لوکیشن
تول	تولد
بطا	بطری ها
کک	کوکائین
سپی	سپهر
بی خی	بی خیال
پنت	پنت هوس
کلان	کلانتر (اصطلاحا پلیس)
مایک	میکروفون
بینل	بین المللی

ترکیب

متیوز (۱۹۹۱: ۸۲-۸۵) ترکیب را فرآیندی می‌داند که واژه قاموسی^۵ از دو یا چند تکواژ قاموسی ساده‌تر به وجود می‌آید؛ با این حال اذعان می‌کند که در برخی موارد، واژه قاموسی به دست آمده معنایی فرای دو واژه بنیادین خود پیدا می‌کند؛ به گونه‌ای که گاه معنی آن قابل پیش‌بینی نیست. این امر را می‌توان به نوعی (اصطلاح) نیز در نظر گرفت. چنانکه ریچارد و همکاران (۱۹۹۲: ۱۷۳) اصطلاح را عبارتی می‌دانند که به لحاظ ساختاری مانند یک واحد منفرد عمل می‌کند اما معنی آن را نمی‌توان از اجزای آن به دست آورد. در داده‌های جمع‌آوری شده فرآیند ترکیب اغلب مختص به واژه‌های تخصصی موسیقی ربّ است مانند: بیت باکس، پانچ لاین و ..

جدول ۱۲. ترکیب

بد وایب	کسی که حس منفی منتقل می‌کند.
گ...و...ه گیجه	گیج شدن.
مستر تستر	فردی که غذاها را تست می‌کند.
دیس بک	جواب دادن به دیس‌هایی از سوی خواننده های دیگر داخل قطعه موسیقی.
رپ باز	کسی که به شدت پیگیر موسیقی رپ است.
پانچ لاین	شاه بیت.
شاخ بازی	پر رویی کردن به واسطه بالاتر دانستن خود از دیگران.
بیت باکس	اجرای موسیقی بدون ساز با ضرب دهانی یا حنجره‌نوازی.
فیت ترپ	همکار خواننده در اجرای ترانه.

1. Total reduplication
2. Partial reduplication
3. abbreviation
4. Stonham, J

سر واژه‌سازی^۱

مختصر کردن واژه‌ها و اصطلاحات در دوران حاضر کاربرد فراوانی یافته است. یکی از شیوه‌های اختصار، سرواژه‌سازی است. سرواژه عبارت است از واژه‌ای که هریک از حروف آن برگرفته از نخستین حرف هریک از اجزاء و وندهای یک گروه-واژه یا گروه اسمی باشد که در اغلب موارد با حروف بزرگ نوشته می‌شوند. به طور مثال سرواژه «نزاجا» که حروف آن از گروه واژه «نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی» گرفته شده است (گروه واژه گزینی، ۱۳۸۸: ۳۹). در متن ترانه‌های رپ نیز از این راهکار برای واژه آفرینی استفاده می‌شود.

در داده‌های به دست آمده، سرواژه‌ها، اغلب از وام واژه‌ها استخراج می‌گردد. ولی گاه معنای آن با معنای اصلی در زبان مبدأ کاملاً متفاوت است. به طور مثال سرواژه «داف» که در فارسی معنایی کاملاً مخالف با اصل آن در انگلیسی پیدا کرده است.

جدول ۱۳. سرواژه‌سازی

واژه	مخفف	معنی
دی جی	disc jockey	کسی که آهنگ‌های پیشتر ضبط شده را انتخاب کرده و با شکل متفاوتی برای مخاطبان مورد نظر خود پخش می‌کند.
داف	designated ugly fat friend	زن خوش هیکل.
رپفا	رپ فارسی	رپ فارسی.
بی اف	Boy friend	دوست پسر.
جی اف	Girl friend	دوست دختر.
اِل بی	Long play	آلبومی که بیش از پنج قطعه موسیقی داشته باشد.

نتیجه‌گیری

در یک جامعه گونه‌های متعدد اجتماعی زیست می‌کنند و این گونه‌ها بنا به هنجارهای گروهی خود، دست به تغییر در زبان معیار می‌زنند. موسیقی رپ یکی از گفتمان‌های حاضر در ایران به شمار می‌رود که با خود نوعی فرهنگ جدید را پایه ریزی کرده. یکی از شاخصه‌های این موسیقی واژه‌های خاصی است که در متن ترانه‌های آن به کار می‌رود و نماینده تفکر و اندیشه این خرده فرهنگ به حساب می‌آید. به نظر می‌رسد رپرها با تلفیق واژه‌های بیگانه با زبان مخفی فارسی سعی در ایجاد گونه زبانی خاص خود دارند تا به نوعی هویت خود را در جامعه به عنوان یک گروه مستقل تثبیت کنند. هدف از این پژوهش نیز شناسایی فرآیندهای واژه‌سازی در این نوع ترانه‌هاست تا دریچه‌ای به فضای فکری این فرهنگ گشوده شود. در این پژوهش ۲۰ اثر از هر چهار نسل رپ در ایران بررسی گردید و فرآیندهای صرفی پربسامد در آن شناسایی شد. چنانکه مشاهده گردید، فرآیندهای بارز در این گونه زبانی عبارت بودند از: ابداع، گسترش معنایی، ترکیب، کوتاه‌سازی، قرض‌گیری و سرواژه سازی که قرض‌گیری بیشترین کاربرد را در این فرآیندها به خود اختصاص داده است. ناگفته نماند که فرآیند قرض‌گیری با جنبه‌های مختلفی در این ترانه‌ها نمود پیدا می‌کند: واژه‌های قرضی که صورت و معنای آنها در متن مبدأ و مقصد یکی است و تفاوتی نمی‌کند و دسته دیگر واژه‌هایی که صورت آنها با متن مبدأ یکی ولی در معنا متفاوت است. همچنین دسته‌ای دیگر از واژه‌های قرضی شناسایی شدند که با الحاق به یک تکواژ فارسی در متن ترانه‌ها نمود پیدا می‌کنند.

References

- Abolhasani Chemh, Z. and Pooshaneh, A. (1390). The Comparative Study on word-Formation Processes in Two Decades of 1340 & 1370 AP in Political Genre of Press. *ZABANPAZHUHI (Journal of Language Research)*, 2(4), 1-31. doi: 10.22051/jlr.2013.994
- Ahmadinasab, F. and Arastoopoor, S. (1394). A Morphological and Semantic Analysis of Librarianship and Information Science Terminology. *Library and Information Science Research*, 5(2), 245-262. doi: 10.22067/riis.v5i2.36716. [in Persian].
- Alamdard, A. and Rahbar, B. (1400). Analyzing the Process of Coining New Words and Terms Related to the Corona Disease: A Comparative Study. *Language Science*, 8(0), 117-151. doi: 10.22054/ls.2021.57843.1421. [in Persian].
- Darzi, A. and Moazami, A. (1385). *The Plural Morpheme in the Persian Language*, 57 (178), 77-95. [in Persian].
- Ghatreh, F. (1386). Inflection in Persian.

1. acronym

- Name- ye Farhangestan, 3(3 (Grammar)), 52-81. [in Persian].
- Safavi, K. (1391) *loanwords in Persian language*, linguistics and Translation ology: Tehran. [in Persian].
- Kosari, M., Molaiy, M. (1391). Typology of Discourses in Iranian-Persian Rap Music. *Cultural Studies & Communication*, 8(29), 91-116. [in Persian].
- Samai, M. (1382). *argot dictionary*, markaz: Tehran. [in Persian].
- Shaqaqi, V. (1395). *the morphology*, Samt: Tehran.
- Tabatabai, A. (1384). Compound verb in Persian language ye farhangestan, 7(2 (26)), 26-34. [in Persian].
- Terminology Department. (1388). Principles and Regulations of Terminology, Revised Edition, Approved by the Academy of Persian Language and Literature: Tehran. [in Persian].
- Yahya modarresi (1368). *An introduction of social language*, Institute of Cultural Studies and Research: Tehran. [in Persian].
- Momeni, N. (1389). Word Formation Processes in Persian Argot. *Language and Linguistics*, 6(12), 61-86. [in Persian].
- Spencer, A. (1991). *Morphological theory: An introduction to word structure in genitive grammer*. oxford: Black well.
- Trask, R. L. (1997). *A student's dictionary of language and linguistics*. London: Arnold.
- Hudson, G. (2001). *Essential introductory linguistics* Massachusetts: Black well publisher Inc.
- Yule, G. (1996). *The study of language*. Cambridge university press.
- Mattews, P. (1991). *Morphology*. New York: Cambridge university press.
- Richards, J.C et al. (1992). *Longman dictionary of language teaching & applied linguistics* London: Longman Group UK Limited.